බුද්ධ ධර්මය
විෂය නිර්දේශය

9 වන ශ්‍රේණිය
(වර්ෂ 2010 සිට ක්‍රියාත්මකයි)

ආගම් දෙපාර්තමේන්තුව
ජාතික අධ්‍යාපන ආයතනය
මහරගම

විෂය හැඳින්වීම

ශ්‍රී සම්බුද්ධ ධර්මය ඍජුව ම ජීවිතයට ප්‍රායෝගික ව එක් වූ විෂයයකි. ප්‍රායෝගිකත්වයෙන් තොර බුදුදහමක් කිසිසේත් ප්‍රයෝජනයක් නොමැති බව බුදුරදුන් දැඩි ලෙස අවධාරණය කර ඇත. ධර්මය ඇසීම, දැනුම ලබා ගැනීම සඳහා වූ සරලම අවස්ථාව වේ. එතෙකින් නොනැවතී ධර්මය අනුව චින්තනය මෙහෙයවමින් ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂයක් බවට පත්කර ගැනීම අත්‍යවශ්‍යය.

ආගම් විෂයයනට පාසල් කාල සටහනෙහි වෙන් ව ඇත්තේ සතියකට කාලච්ඡේද දෙකක් පමණි.ඒ කාලය තුළ බුදු දහම දරුවන් තුල ප්‍රායෝගිකරණය කිරීම භාරදූර කාර්යයක් වී ඇත. බොහෝ පාසල්හි බුද්ධ ධර්ම විෂයය ඉගැන්වීම සඳහා බුද්ධ ධර්මය විෂයය පුහුණු ගුරු භවතුන් නොමැත. වෙනත් විෂය පුහුණු ගුරු භවතෙකුට ඇතැම් විට පාසලේ බුද්ධ ධර්ම විෂයය ඉගැන්වීමේ කාර්යය පැවරුන ද එම විෂය පිළිබඳ ප්‍රමාණවත් දැනුමක් ලබාදිය හැකිද යන්න විමසිය යුතු කරුණකි.

එබැවින් නව සහස්‍රකයේ විෂයමාලා ප්‍රතිසංස්කරණය, ඉගෙනුම් ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදයන්හි පර්යේෂණාත්මක වෙනස, ආගම් විෂයය විද්‍යාර්ථීන් තුළට ජීවිත ප්‍රත්‍යක්ෂයක් වීම සඳහා වූ ප්‍රායෝගික ක්‍රියාකාරකමක් බවට පත් කිරීමට ඉඩ ලැබීම නව පියවරක් ලෙස සඳහන් කළ හැකිය. විශාල දැනුම් සම්භාරයක් හිමිකර දිය යුතුය යන ආකල්පයෙන් මෙතෙක් මේ විෂයය දෙස අවධානය යොමු කළ භවතුනට මේ නව ක්‍රම වේදය පිළිබඳ මතුපිට පරීක්ෂාවෙක දී ස්වකීය අදහස සනාථ නොවන බවක් පෙනී යා හැකිය. එහි දී යම් විවාදාත්මක බවක් මතු වුව ද අදාළ ගුරු භවතුන් නො අඩු විෂය දැනුමක් සහිත ව සිසුන් මෙහෙය විය යුතු ආකාරය ගුරු පුහුණුව තුළ දී පැහැදිලි කෙරෙනු ඇත.

ඒ අනුව බුද්ධ ධර්ම විෂයය ගවේෂණාත්මක ක්‍රියාකාරකමක් ලෙස පන්ති කාමරයට ප්‍රවේශවනු ඇත. සොයා යෑමේ සක්‍රිය ඉගෙනුමක් තුළ පෙරට වඩා ප්‍රත්‍යක්ෂකරණයක පෙරළියක් දරුවන් තුළ ගොඩනැගී දහම අනුව දැහැමි වනු ඇතැයි අපේක්ෂිතය. සිසුන් තුළ සමබර පෞරුෂයක් ඇති කිරීමට බුද්ධ ධර්ම විෂය මෙහෙයවමින් එදිනෙදා ජීවිත අභියෝගවලට සාර්ථකව මුහුණ දිය හැකි සිසු පරපුරක් බිහිකිරීමට ගවේෂණාත්මක ශක්තියක් ලබාදීම නව ක්‍රමවේදයන්හි සමාරම්භක අවස්ථාව වේ. ස්වආධ්‍යාත්මීය සංවර්ධනය මෙන් ම සාමූහික ව කටයුතු කිරීමට හුරුකරමින් අධ්‍යාපනයෙහි සියලු අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීමට බුද්ධ චරිතය, බුද්ධ ධර්මය, ශාසන ඉතිහාසය ආදී ක්ෂේත්‍ර තුළින් මතුකර ගත් නිපුණතා සංඛ්‍යාත්මක වශයෙන් ප්‍රමාණකර ඒ ඒ ශ්‍රේණීන් වෙත යොමු කර ඇත. හයවන ශ්‍රේණියේ සිට එකොළොස්වන ශ්‍රේණිය දක්වා එකම නිපුණතාවක් සාධනය කර ගැනීමට ඒ ඒ ශ්‍රේණිවල දී අදාළ නිපුණතාවයෙහි නිපුණතා මට්ටම් හඳුන්වා දී ඇත. නිපුණතා මට්ටම සාධනය කර ගැනීම සඳහා වූ ක්‍රියාකාරකමක් සාමූහික ව ගවේෂණය කිරීමට යොමුවන ගුරු ශිෂ්‍ය දෙපිරිස ම පන්ති කාමරයේ දී සක්‍රිය ව සහභාගිවෙමින් ධර්ම ප්‍රත්‍යක්ෂකරණයෙහි යම් සුභදායක නව ප්‍රවේශයක් ලබා ගනු ඇතැයි මෙයින් අපේක්ෂා කරනු ලැබේ.

විෂයයේ අරමුණු

විෂයයේ මූලික ඉගැන්වීම් අධ්‍යයනය කර ලෝකය සහ ජීවිතය යථා අයුරින් හඳුනා ගනිමින් අනාගත අභියෝග වලට සාර්ථකව මුහුණ දීමට හැකිවීම.

බෝසත් චරිතය,බුද්ධ චරිතය සහ ආදර්ශවත් චරිත කථා ඇසුරු කිරීම තුළින් යහපත් පෞරුෂයක් ගොඩනගා ගැනීම.

ශාසන ඉතිහාසය සහ ශ්‍රී ලාංකික උරුමය හැඳින අභිමාන පූර්වකව කාලීන වගකීම් ඉටු කිරීමට සූදානම් වීම.

බෞද්ධ ශිෂ්ටාචාරයෙහි සුවිශේෂී අංග අධ්‍යයනය කරමින් බෞද්ධ අනන්‍යතාව සහිතව අන් අය සමග සහජීවනයෙන් කටයුතු කිරීමට හුරුවීම.

විෂය නිර්දේශය 9 ශ්‍රේණිය

නිපුණතාව	ශ්‍රේණියට අදාළ නිපුණතා මට්ටම	විෂය අන්තර්ගතය
01.බුදු දහමට අනුව ජීවිතය හා ලෝකය හැඳින ගෙන ක්‍රියා කරයි.	1.1 කර්මය හා කර්ම ප්‍රභේද හැඳින පාපයෙන් වැළකී කුසලයෙහි යෙදෙයි.	කර්මය හා කර්ම ප්‍රභේද
	1.2 තෘෂ්ණාව නැති කිරීම නිවනබව දැන අල්පේච්ඡ ජීවිතයට හුරු වෙයි.	දුක්ඛ නිරෝධාර්ය සත්‍යය
	1.3 හේතුඵල සබඳතාව දැන කිසිවක් ඉබේ සිදු නොවන බව පිළිගෙන ක්‍රියා කරයි.	හේතු ඵල දහම (සරල හැඳින්වීමක්)
	1.4 විපත් අවස්ථාවන්ට පූර්ව සූදානමක් ඇතිව නුවණින් හා දිරියෙන් යුක්තව මුහුණ දෙයි.	ආපදා කළමනාකරණය (බේදෝ විමත්තීසු පටික්‍රියාන - හත්ථවනගල්ල විහාර වංශය)ආපදාසු බෝ මහා රාජ (සත්ත ජටිල සූත්‍රය - සංයුත්ත නිකාය
02.තෙරුවන් ගුණ හැඳින චරිතායනය කරයි.	2.1 පරිනිර්වාණ සමයේ බුදු සිරිතේ ප්‍රධාන සිදුවීම් ඇසුරෙන් ආදර්ශ ලබා ගෙන පිළිපදියි.	පරිනිර්වාණ සමය
	2.2 බුදු සිරිත ඇසුරෙන් නායකත්ව ලක්ෂණ හැඳිනගෙන ඒ අනුව කටයුතු කරයි.	නායකත්ව ලක්ෂණ
	2.3 තමා විසින්ම ධර්මාවබෝධය ලබාගත යුතු බව පිළිගෙන අධ්‍යයනයෙහි යෙදෙයි.	දහම තමන් විසින් අවබෝධ කරගත යුත්තක් බව (පච්චත්තං වේදිතබ්බෝ.... දහම් ගුණ පාඨය)
03. ජීවන රටාව හැඩගසා ගැනීමට බෞද්ධ ඉගැන්වීම් හා ශ්‍රාවක ශ්‍රාවිකා චරිත උපයෝගී කර ගනියි.	3.1 වන්දනා හා වතාවත්වල අර්ථාන්විත බව පිළිගෙන ක්‍රියාවට නගයි.	වන්දනා හා වතාවත් පිළිබඳ විචාරාත්මක හැඳින්වීමක්
	3.2 ආනාපානසති භාවනාවේ ප්‍රයෝජන හැඳින භාවනාවේ යෙදෙයි.	ආනාපානසති භාවනාව
	3.3 ශ්‍රාවිකා චරිත ඇසුරෙන් තම චර්යා සංවර්ධනය කර ගනියි.	මහා ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණිය

	3.4 ධම්මපදයේ ඉගැන්වීම් ගුරු කොට ගෙන නිවැරදි ඇසුරට යොමු වෙයි.	“වරං වේ නාධිගච්ඡෙයා ...” යන ගාථාව
	3.5 තම පෞරුෂා ගොඩනගා ගැනීමට සතර බඹ විහරණ පාදක කර ගනියි.	සිව් බඹ විහරණ
04. බෞද්ධ සාරධර්ම අගය කරමින් පිළිපදියි.	4.1 සීලය හා සදාචාරය අතර සබඳතාව හැඳිනගෙන හිරිඔත්තප්ප සම්පන්නව කටයුතු කරයි.	සීලය හා සදාචාරය (සාලෙයාක සූත්‍රය ඇසුරෙන්)
	4.2 ගිහි පැවිදි යුතුකම් හැඳින සිය යුතුකම් ඉටු කරයි.	ගිහි පැවිදි සබඳතා (සිගාලෝවාද සූත්‍රය - දීඝ නිකාය)
05. ජීවී අජීවී පරිසරයට හිතකාමීව හැසිරෙයි.	5.1 සියලු සතුනට ලොව ජීවත්වීමේ ඇති අයිතිය පිළිගෙන සත්ත්ව දයාවෙන් යුතුව කටයුතු කරයි.	සර්ව සත්ව හිතවාදි බෞද්ධ ආකල්ප
	5.2 ප්‍රචණ්ඩත්වය නිසා සිසු අරමුණු බිඳවැටෙන බව දැන පාසල් ජීවිතය සාමකාමීව ගත කරයි.	ප්‍රචණ්ඩත්වයෙන් තොර සිසු ජීවිතයක අගය
	5.3 කායික නිරෝගතාවට අදාළ ක්‍රමෝපායයන් අනුගමනය කරයි.	කායික සෞඛ්‍යය සුරකීම (මත් ද්‍රව්‍ය, දුම්පානය, පිළිකාකාරක ආහාර ද්‍රව්‍යවලින් වෙන්වීම)
6.0 බෞද්ධ ශාසන ඉතිහාසය හා ශ්‍රී ලාංකික උරුමය හැඳිනගෙන එය රැක ගැනීමට ක්‍රියා කරයි.	6.1 තෙවන ධර්ම සංගායනාව පිළිබඳ අධ්‍යයනය කර ශාසන සුරක්ෂිතතාව සඳහා ගනු ලබන ක්‍රියා මාර්ගවලට හැකි පමණින් දායක වේ.	තුන්වන ධර්ම සංගායනාව
	6.2 බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ මූලික කෘති හඳුනාගෙන එවා පරිශීලනයට හුරු වෙයි.	බෞද්ධ සාහිත්‍යය හැඳින්වීම

07. ශ්‍රී ලාංකික බෞද්ධ අනන්‍යතාවය සුරකිමින් සාමයෙන් හා සහජීවන-යෙන් කටයුතු කරයි.	7.1 ශ්‍රී ලාංකික ජන සමාජයේ සමගිය, සාමය ගොඩ නැගීමට බුදු දහම ඉවහල් වූ අයුරු දැන සහජීවනයෙන් කටයුතු කරයි.	බුදු දහමේ ආභාසයෙන් ශ්‍රී ලංකා ජන සමාජය සාමයෙන් සමගියෙන් ජීවත්වීමට ගත් ක්‍රියා මාර්ග
08. බෞද්ධ ආර්ථික හා රාජ්‍ය පාලන චින්තනය හැඳින ගෙන ඒ අනුව ක්‍රියා කරයි.	8.1 සප්ත අපරිහානීය ධර්ම හැඳින ඒවා ආයතනික සංවර්ධනයට යොදා ගනී.	සප්ත අපරිහානීය ධර්ම
	8.2 යහපත් ආර්ථිකයක සාධනීය ලක්ෂණ හැඳින ඒවා ක්‍රියාවට නගයි.	සංරක්ෂණය,අය වැය තුලනය,නාස්තියෙන් තොරවීම,අරපිරිමැස්ම
09. සුසමාහිත සමබර පෞරුෂයක් ගොඩනගා ගනියි.	9.1 යමක් කිරීමේ දී පළමුව ඇතිකර ගන්නා වීර්යය, සාර්ථකත්වය සඳහා අවශ්‍ය වන බව දැන කටයුතු කරයි.	ආරම්භක වීර්යය (අත්තකාර සූත්‍රය - අංගුත්තර නිකාය)
	9.2 අටලෝ දහම දැන ඉවසා දරා කටයුතු කරයි.	ඉවසා දරා ගැනීමේ ශක්තිය අෂ්ට ලෝක ධර්මය
10. නිර්වාණය අරමුණු කොටගෙන ආර්ය මාර්ග යේ ගමන් කරයි.	10.1 ශ්‍රද්ධාව හා එහි ප්‍රභේද හැඳින සැදැහැතිව ක්‍රියා කරයි.	ශ්‍රද්ධාව හැඳින්වීම හා එහි ප්‍රභේද
	10.2 ආර්ය මාර්ගයට අයත් ත්‍රිවිධ ශික්ෂාව එදිනෙදා ජීවිතයේ දී ප්‍රගුණ කරයි.	ත්‍රිශික්ෂා හා එදිනෙදා ජීවිතය

ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදය

8.2.1 හැඳින්වීම

බුදු දහමෙහි ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදයත්,ශාස්තෘ වූ බුදුරදුන් ජීවමාන වැඩ සිටියදී ම විවිධාකාරයෙන් භාවිත කොට නිශ්චිත ප්‍රතිඵල විධිමත්ව ලබා ගත් අයුරු පැහැදිලි ව දක්නට ඇත. මෙම පාඨමාලාවට අදාළ ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදය තීරණය කිරීමේ දී ගවේෂණය පදනම් කර ගෙන සිසු නිපුණතා ගොඩනැගීමට හැකි වන පරිදි ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාකාරකම් සැලසුම් කිරීම කෙරෙහි වැඩි අවධානය යොමු කර ඇත. නිපුණතා පාදක අධ්‍යාපනය සඳහා මෙසේ සූදානම්වීමේ දී ගුරු භූමිකාවේ ද පැහැදිලි වෙනසකින් යුත් කැපවීමක් අපේක්ෂා කෙරේ.ඉගෙනුම්ලාභීන් ද ප්‍රබෝධාත්මකව සක්‍රිය වන අතර අධිකාරී මෙහෙයවීමකින් තොර ව ශිෂ්‍ය කේන්ද්‍රීයත්වයට නිසැකවම පත්වනු ඇත.

ඈත අතීතයේ සිට අපේ පන්ති කාමරවල බහුල ව ක්‍රියාත්මක වූ සාම්ප්‍රදායික සම්ප්‍රේෂණ භූමිකාව හා පසු කාලීනව හඳුන්වා දෙනු ලැබූ ගනුදෙනු භූමිකාව වර්තමාන පන්ති කාමර තුළ තවමත් කැපී පෙනේ. පාසල් හැර යන දරු දැරියන්ගේ චින්තන කුසලතා, පුද්ගල කුසලතා හා සමාජ කුසලතාවල අද දක්නට ලැබෙන පිරිහීම පිළිබඳ සලකා බලන විට ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදය සංවර්ධනය විය යුතු බවත් එය සිදුවිය යුතු ආකාරයත් හඳුනා ගැනීම අපහසු නොවේ.

සම්ප්‍රේෂණ ගුරු භූමිකාවේ දී සිසුන් උගත යුතු සියල්ල දන්නා අයෙකු ලෙස ගුරුවරයා පිළිගැනෙන අතර සිසුන් ඒ කිසිවක් නොදන්නා අය ලෙස සලකා ඔවුන් වෙත දැනුම සම්ප්‍රේෂණය කිරීම ගුරු කාර්යය බවට පත් වී තිබේ. ගුරුවරයාගෙන් සිසුනට දැනුම ගලා යාමට පමණක් සීමාවන දේශන මුහුණුවරක් ගන්නා මෙම ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලිය සිසු චින්තනය අවදි කිරීමට හෝ සිසුන්ගේ පෞද්ගලික හා සමාජ කුසලතා සංවර්ධනය කිරීමට හෝ ප්‍රමාණවත් ව දායක නොවේ.

ගුරුවරයා පන්තිය සමග ඇති කර ගන්නා දෙබස ගනුදෙනු භූමිකාවේ ආරම්භක අවස්ථාව වේ. ගුරුවරයාගෙන් පන්තියට හා පන්තියෙන් ගුරුවරයාට ගලා යන අදහස්වලට අමතර ව සිසු - සිසු අන්තර් ක්‍රියා ද පසු ව ඇති වීම නිසා මෙම දෙබස සංවාදයකට පෙරළේ. දන්නා දෙයින් නොදන්නා දෙයට, සරල දෙයින් සංකීර්ණ දෙයට මෙන් ද සංයුක්ත දෙයින් වියුක්ත දෙයට සිසුන් ගෙන යාම සඳහා ගුරුවරයා දිගින් දිගටම ප්‍රශ්නකරණයේ නිරත වේ.

නිපුණතා පාදක අධ්‍යාපනයේ දි ශිෂ්‍ය කාර්යයන් ප්‍රබල ස්ථානයක් ගන්නා අතර පන්තියේ සෑම ළමයෙකු ම ඒ ඒ නිපුණතාව සම්බන්ධ ව අඩු තරමින් ආසන්න ප්‍රවීණතාවට හෝ ගෙන ඒමට මැදිහත්වන සම්පත් දායකයකුගේ තත්වයට ගුරුවරයා පත්වේ.ඉගෙනුමට අවශ්‍ය උපකරණ හා අනෙකුත් පහස්කම් සහිත ඉගෙනුම් පරිසරයක් සැලසුම් කිරීම, සිසුන් ඉගෙන ගන්නා අයුරු සමීප ව නිරීක්ෂණය කිරීම, ශිෂ්‍ය හැකියා හා නොහැකියා හඳුනා ගැනීම, අවශ්‍ය ඉදිරි පෝෂණ හා ප්‍රතිපෝෂණ ලබා දෙමින් සිසුන්ගේ ඉගෙනුම ප්‍රවර්ධනය කිරීම මෙන් ම පන්තිකාමරයෙන් බැහැරට ඉගෙනුම හා ඉගැන්වීම දීර්ඝ කිරීම සඳහා සුදුසු උපකරණ සකස් කිරීම ද මෙහි දී ගුරුවරයාගෙන් ඉටු විය යුතු මූලික කාර්යයන් වේ. යථෝක්ත ගුරු කාර්යභාරය ඇසුරු කොට ගත් ගුරු භූමිකාව පරිණාමන භූමිකාව ලෙස නම් කර තිබේ.

මෙම පාඨ මාර්ගයේ පළමු කොටස මගින් හඳුන්වා දෙනු ලබන විස්තරාත්මක විෂය මාලාව ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා යොදාගත හැකි ක්‍රියාකාරකම් සන්තතිය එහි දෙවැනි කොටසට ඇතුළත් කර ඇත. මේ සෑම ක්‍රියාකාරකමක් ම අඩු තරමින් පියවර තුනක් ඇතුළත් වන පරිදි සංවර්ධනය කර තිබේ. ක්‍රියාකාරකම්වල පළමු වන පියවර මගින් සිසුන් ඉගෙනුමට සම්බන්ධ කර ගැනීමට අපේක්ෂා කරනු ලැබේ. එබැවින් මෙම පියවර, සම්බන්ධ කර ගැනීමේ පියවර හෙවත් ප්‍රවේශය වශයෙන් හඳුන්වමු. මෙහි ආරම්භයක් ලෙස ගුරුවරයා ගනුදෙනු භූමිකාවේ ලක්ෂණ ප්‍රදර්ශනය කරමින් සිසුන් සමග දෙබසකට මුල පුරයි. පසුව සංවාදයකට පරිවර්තනය විය හැකි මේ දෙබස යටතේ ගවේෂණයේ යෙදීමෙන් සිසුන් සංවර්ධනය කරගත යුතු මූලික නිපුණතා හා සම්බන්ධ පෙර දැනුම සිහිපත් කර ගැනීමටත්, ක්‍රියාකාරකම්වල ඉදිරිය පිළිබඳ ඉඟි ලබා ගැනීමටත් සිසුනට අවස්ථාව සැලසේ. මෙම අදහස් හුවමාරුව සඳහා යොදා ගත හැකි උපක්‍රම රාශියක් ගුරුවරයා සතුව ඇත. ප්‍රශ්න ඉදිරිපත් කිරීම / පින්තූර, පුවත් පත් දැන්වීම් හා සැණ පත් වැනි උත්තේජක යොදා ගැනීම / ගැටලු, ප්‍රහේලිකා හෝ සිද්ධි අධ්‍යයන භාවිතය / දෙබස්, භූමිකා රංගන, කවි, ගීත, ගාථා ආදර්ශන සෘජුව හෝ ශ්‍රව්‍ය පට හෝ දෘශ්‍ය පට ඇසුරෙන් යොදා ගැනීම මෙවන් උපක්‍රම කිහිපයකි. පහත සඳහන් අරමුණු තුන සාක්ෂාත් කර ගැනීමට ප්‍රවේශයක් ලබා ගැනීම සඳහා පළමු පියවර ක්‍රියාත්මක විය යුතුය.

- පන්තියේ අවධානය දිනා ගැනීම
- අවශ්‍ය පෙර දැනුම සිහිපත් කර ගැනීමට සිසුන්ට අවස්ථාව ලබා දීම
- ක්‍රියාකාරකමේ දෙවැනි පියවර යටතේ සිසුන් යොමු කිරීමට අපේක්ෂා කරන ගවේෂණයේ මූලිකාංග සිසුනට හඳුන්වා දීම

ක්‍රියාකාරකමේ දෙවැනි පියවර සැලසුම් කර ඇත්තේ ගවේෂණය සඳහා සසිසුන්ට අවස්ථාව ලබා දිමටය. සිසුන් ගවේෂණයේ යෙදෙන්නේ ඒ සඳහා සුවිශේෂ ව සකස් කරන ලද උපදෙස් පත්‍රිකාවක් පදනම් කර ගෙනය. ගැටලුවට සම්බන්ධ විවිධ පන්ති කණ්ඩායම් වශයෙන් ගවේෂණය කරමින් සහයෝගී ඉගෙනුම් යෙදීමට සිසුනට හැකිවන පරිදි මෙම ගවේෂණය සැලසුම් කිරීමට ගුරුවරයාට සිදු වේ. සපයා ඇති සම්පත් ද්‍රව්‍ය ප්‍රයෝජනයට ගනිමින්, සතිමත් බවෙන් යුතු ව කණ්ඩායම් සාකච්ඡා මෙහෙයවමින් සිසුන් ගවේෂණයේ නිරතවීම මෙම පියවරේ වැදගත් ලක්ෂණ කිහිපයක් වේ. කාලයක් තිස්සේ එබඳු කණ්ඩායම් ක්‍රියාකාරකම්වල නිරත වීම නිසා ස්වයං විනය, අන්‍යයන්ට සවන් දීම, අන්‍යයන් සමග සහයෝගයෙන් වැඩ කිරීම, ඔවුනට උදවු වීම, කාල කළමනාකරණය, ගුණාත්මක බවෙන් ඉහළ නිපැයුම් ලබා ගැනීම, අවංක බව ආදී සාමාන්‍ය ජීවිතයට අවශ්‍ය වැදගත් කුසලතා රැසක් සංවර්ධනය කර ගැනීමට ද සිසුන්ට හැකියාව ලැබේ.

සිසුන් ගවේෂණය සඳහා යොමු කිරීමේ දී කණ්ඩායම් ප්‍රමාණය ගුරුවරයා විසින් තීරණය කළ ද එම ශිෂ්‍ය කණ්ඩායම්වල නායකත්වය පිරිනැමීම පිළිබඳ තීරණ ගැනීමෙන් ගුරුවරයා වැළකී සිටිය යුතු අතර සිසුන් අතරින් නායකයන් මතුවීමට අවශ්‍ය පසුබිම පමණක් මැනවින් සූදානම් කළ යුතුය. සැඟවුණ හැකියා පදනම් කර ගනිමින් අවස්ථාවෝචිත ව නායකත්වය ගැනීමේ වරප්‍රසාදය මේ අනුව සිසුනට හිමි වේ.

ක්‍රියාකාරකමේ තුන්වන පියවරේ දී සෑම කුඩා කණ්ඩායමකට ම තම ගවේෂණ ප්‍රතිඵල අන් අයගේ දැන ගැනීම සඳහා ඉදිරිපත් කිරීමට අවස්ථාව සැලසේ. මෙහි දී ගුරුවරයා කළ යුත්තේ සමූහ ඉදිරිපත් කිරීම් සඳහා සිසුන් දිරිමත් කිරීමයි. සෑම සාමාජිකයෙකුට ම වගකීම් පැවරෙන පරිදි ඉදිරිපත් කිරීම් සැලසුම් කිරීමට සිසුන් මෙහෙය වීම ද වැඩදායකය. සිසු අනාවරණ පැහැදිලි කිරීම හා සම්බන්ධ මෙම පියවරේ වැදගත් ලක්ෂණයක් වන්නේ අපේ පන්තිකාමර තුළ නිතර ඇසෙන ගුරු කථනය වෙනුවට සිසු හඬ මතු වීමට අවස්ථා සම්පාදනය වී තිබීමය.

ක්‍රියාකාරකම්වල තෙවන පියවරේ දි සොයාගැනීම් වැඩිදියුණු කිරීමට නැතිනම් විස්තාරණයට සෙසු කණ්ඩායම්වල සිසුන් ද යොමු කිරීම අවශ්‍ය වේ. එක් එක් කණ්ඩායම ඔවුන්ගේ ඉදිරිපත් කිරීම් අවසන් කළ පසු ඒ පිළිබඳ සංවර්ධනාත්මක යෝජනා මතු කිරීමට ඉදිරිපත් කළ කණ්ඩායමේ සිසුනට පළමුව ද අනෙක් කණ්ඩායම්වල සිසුනට දෙවනු ව ද අවස්ථාව ලබා දීමෙන් මෙය සිදු කෙරේ. කෙසේ වෙතත් අවසාන සමාලෝචනයෙහි වගකීම ගුරුවරයාටය. සිසුන් නිරත වූ ගවේෂණයට අදාළ වැදගත් කරුණු සියල්ල පැහැදිලි වන සේත් සංකල්ප හා න්‍යායන් පිළිබඳ නිවැරදි අවබෝධය සිසුන් තුළ තහවුරුවන සේත් මෙම සමාලෝචනය සිදු කිරීම ගුරුවරයාගෙන් අපේක්ෂා කෙරේ.

පන්ති කාමර ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලිය අපේක්ෂිත ආකාරයෙන් සාර්ථක ව ඉටු වන්නේ දැයි නිරතුරු ව සොයා බැලීම මෙම ක්‍රම වේදය යටතේ ගුරුවරුන් සතු ප්‍රධාන වගකීමකි. මේ සඳහා තක්සේරුකරණය හා ඇගයීම යොදා ගත යුතු අතර ඒ සඳහා ප්‍රමාණවත් ඉඩකඩ ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රියාවලිය තුළ දී ම ලබා ගැනීමට සැලසුම් ගත ක්‍රියාකාරකම් ගුරුවරයාට අවස්ථාව සලසා දේ. ක්‍රියාකාරකමේ දෙවන පියවර යටතේ සිසුන් ගවේෂණයේ යෙදෙන විට තක්සේරුවටත් ක්‍රියාකිරකමේ තෙවන පියවර යටතේ සිසුන් පැහැදිලි කිරීම් හා විස්තාරණයට යොමු වන විට ඇගයීමටත් ගුරුවරයාට ඉඩ තිබේ.

මේ දක්වා විස්තර කරන ලද ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රම වේදය පරිණාමන භූමිකාව ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ගුරුවරයා යොමු කරවයි.මෙහි දී කණ්ඩායම් ගවේෂණයට මුල් තැන ලැබෙන අතර ගනුදෙනුව, සංවාදය හා කෙටි දේශන සඳහා ද ගුරුවරයාට අවකාශ සැලසේ. ප්‍රවේශ පියවරේ දී ගනුදෙනුවට හා සංවාදයට අවස්ථා ඇති අතර අවසාන පියවරේ සමාලෝචනය යටතේ කෙටි දෙසුමකට හා සංකල්ප තහවුරු කිරීමට ගුරුවරයාට ඉඩ ඇත. නව සහස්‍රකයේ පළමු විෂය මාලා ප්‍රතිසංස්කරණය යටතේ ඉදිරිපත් වන මෙම විෂය මාලාව හා සම්බන්ධ ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදය සංවර්ධනය කිරීමේ දි පරිණාමන ගුරු භූමිකාවට අමතර ව සම්ප්‍රේෂණ හා ගනුදෙනු ගුරු භූමිකාවන්ට අදාළ වැදගත් ලක්ෂණ ගැන ද සැලකිලිමත් වීම මෙම ක්‍රමවේදයේ විශේෂත්වයලෙස සඳහන් කළ හැකි වේ.

බුද්ධ ධර්මය විෂය තුළ දහම ආධ්‍යාත්මීකරණය කොට දැහැමි ක්‍රියාකාරකම් සන්තතියක් සමස්ත ජීවිත උරුමයක් සේ උත්පාදනය කිරීම සඳහා මෙම නිපුණතා පාදක ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදය වඩාත් ඉවහල් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ. බුදුරදුන් විසින් රාහුල හිමියන්, චුල්ලපන්ථක හිමියන්, කිසාගෝතමියන් වෙත සදහම් ප්‍රත්‍යක්ෂය සඳහා ක්‍රියාකාරකම් පාදක ඉගෙනුම් ක්‍රමවේදය මෙයින් වසර දෙදහස් පන්සිය පනහකට පෙර ද භාවිත කර ඇති අතර අරමුණු සාධනය සඳහා දේශන ආදී ක්‍රමවේදයන් ද උචිත අයුරින් යොදා ගෙන ඇති බව ද අමතක කළ නොහැක.මෙම ඉගෙනුම් - ඉගැන්වීම් ක්‍රමවේදය තුළ සියල්ල අන්තර්ගත වි ඇත.

2 පාසල් ප්‍රතිපත්ති සහ වැඩ සටහන්

බුද්ධ ධර්මය විෂයය පාසලෙහි ඉගැන්වීමේ දි බුදු දහමේ සමස්ත අර්ථ ක්‍රියාකාරිත්වය අමතක නොකොට ප්‍රමුඛත්වය ලබා දිය යුතුය. පුද්ගල චරිත සංවර්ධනයටත්, සමාජ සුසංයමයත් ගොඩනැගෙන පරමාදර්ශී ඒකකය ලෙස බුද්ධ ධර්ම විෂය භාර ගුරුභවතුන් ක්‍රියා කළ යුතු වන අතර පාසල තුළ දැහැමි බව අගයන නිරන්තර පැවැත්මක් සනාථ විය යුතුය. බෞද්ධ සංකේතයක් ලෙස බුදු මැදුරක් හෝ බුද්ධ ප්‍රතිමාවක් හෝ තිබීම මැනවයි යෝජනා කරන අතරම බුද්ධ ධර්ම විෂයය ඉගැන්වීම සඳහා විෂය පන්ති කාමරයක් වෙන් ව තිබීම ද වඩාත් ඉහළ ආයෝජනයක් කරගත හැක.පන්ති කාමරයෙන් බැහැර ව විෂය සමගාමී වූ බෞද්ධාගමික ක්‍රියාකාරකම් සැබෑ හැඟීමකින් ඉටු කෙරෙන නායකත්ව ආදර්ශයක් පාසල තුළ නිර්මාණය විය යුතුය. උදාහරණයක් ලෙස බෞද්ධ ආගමික වතාවත් කරන අවස්ථාවක එම අවස්ථාවේ ප්‍රධානියා ලෙස බෞද්ධ වතාවත් කරන අයෙකු පෙනී සිට නිවැරදි ඉරියව් පවත්වමින් සැමට ආදර්ශයක් සැපයිය යුතුය.

පාසලෙහි දෛනික ආරම්භය, විවේකයෙන් පසු කාලච්ඡේදයේ ආරම්භය සහ දෛනික කටයුතු අවසන් අවස්ථාවන්ට ආගමික ක්‍රියාකාරකම් යොදා ගැනීමක්, මාසික ව, වාර්ෂික ව විශේෂ බෞද්ධ ආගමික ක්‍රියාකාරකම් ළමුන්ට මූලිකත්වය දෙමින් සැලසුම් කිරීමක් අවශ්‍ය ය.

අධ්‍යාපන චාරිකා
පර්යේෂණ ව්‍යාපෘති
දැනුම මිනුම, චිත්‍ර ප්‍රදර්ශන
බිත්ති පුවත්පත්, වාර ප්‍රකාශන
ධර්ම දේශනා. භාවනා වැඩමුළු, පිරිත් පිංකම්, දාන පිරිනැමීම්, ශ්‍රමදාන, අසරණ සරණ සේවා ආදිය උදාහරණ ලෙස දැක්විය හැකිය.

මේ සියලු ක්‍රියාකාරකම් තුළින් මානව වර්ගයා වෙත පමණක් නොව සමස්ත විශ්වය වෙත සිද්ධ කරනු ලබන අර්ථයක්, යහපතක් සහිත ඉගෙනුම්ලාභීන් පිරිසක් බිහි කිරීම ප්‍රතිපත්තිය කොට සැලසුම් සකස් කිරීම විශිෂ්ට ලෙස බුද්ධ ධර්ම විෂය පාසල තුළ ආයෝජනය කිරීමක් වනු ඇත.